DOI: [10.32702/2307-2156-2020.1.30](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.1.30)

УДК 332.13:

О. В. Білозір,
к. ю. н., доцент кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональна Академія Управління персоналом
ORCID: 0000-0001-8326-3356

ІНСТРУМЕНТИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В ОСВІТНЬОМУ АСПЕКТІ

О. Bilozir
PhD in Law, Associate Professor, Department of Public Administration,
Interregional Academy of Personnel Management

INSTRUMENTS FOR FORMING STATE SOCIAL POLICY IN EDUCATIONAL ASPECTS

Визначено, що нова інтегрована програма відображає пріоритети освітньої політики ЄС і відповідає цілям Програми ЄС «Стратегія в галузі освіти та професійної підготовки – 2020». Програма включає: нову комплексну програму мобільності і співробітництва в освіті протягом життя для держав-членів ЄС, країн-членів Європейської економічної зони / Європейської асоціації вільної торгівлі (ЕЕА / ЕФТА) та країн-кандидатів, що включає як вищу освіту, так і професійну підготовку інших рівнів; нову програму TEMPUS PLUS для співпраці між країнами-членами та країнами, що межують з ЄС, а також тими країнами, які зараз беруть участь у програмі TEMPUS, присвяченій освіті й підвищенню кваліфікації; програму ERASMUS MUNDUS; заходи підтримки.

Запропонована скоординована стратегія, за допомогою якої держави-члени навчалися б один у одного. Це не означає, що ЄС прийме на себе відповідальність за роботу національних систем освіти та підвищення кваліфікації, навпаки, вся відповідальність за організацію, зміст і фінансування освіти і підвищення кваліфікації залишатиметься на державах-членах. Однак діяльність, більш безпосереднім чином підтримувана ЄС, може як доповнювати діяльність держав-членів у сфері освіти та підвищення кваліфікації, так і досягати результатів, які можна дістати тільки через діяльність Товариства і на рівні Співтовариства. Активізація мобільності не тільки студентів, учнів, дорослих, вчителів, тренерів і викладачів, але також практик і ідей являє собою дуже важливу область, де власне діяльність держав-членів не допоможе забезпечити досягнення необхідного результату, а це критично для розвитку суспільства знання, якщо воно тягне за собою безпосередню передачу і досвід нових підходів і навичок і, що не менш важливо, підтримує мережеву взаємодію інститутів, які співпрацюють на загальноєвропейському рівні.

Пропозиція враховує досвід, накопичений у рамках інших програм Співтовариства, і спирається на рекомендації з оцінки їх ефективності. Вплив програм з освіти та підвищення кваліфікації на транснаціональному і національному рівні різниться. Це підтверджують дослідження впливу транснаціональних обмінів. Дійсно, практично всі студенти програми ERASMUS говорять про те, що їх досвід обміну був найбільш значним новим досвідом у

всьому їх житті. У цьому сенсі програми навчання і підвищення кваліфікації є агентами системних змін і модернізації в ЄС.

It is determined that the new integrated program reflects the priorities of EU education policy and is in line with the objectives of the EU Strategy for Education and Training - 2020. The program includes: a new integrated program for mobility and cooperation in lifelong learning for EU Member States, European Economic Area / European Free Trade Association (EEA / EFTA) and candidate countries, including both higher education and vocational training other levels; a new TEMPUS PLUS program for cooperation between Member States and countries bordering the EU, as well as those currently participating in the TEMPUS program on education and training; the ERASMUS MUNDUS program; support measures.

A coordinated strategy is proposed to allow Member States to learn from each other. This does not mean that the EU will assume responsibility for the work of national education and training systems; on the contrary, all responsibility for the organization, content and funding of education and training will remain with the Member States. However, activities more directly supported by the EU can both complement Member States' activities in the field of education and training, and achieve results that can only be achieved through the activities of the Community and at Community level. Enhancing the mobility of not only students, students, adults, teachers, coaches and teachers, but also of practices and ideas is a very important area where the Member States' own activities do not help to achieve the desired result, which is critical for the development of a knowledge society if it is to be entails the direct transfer and experience of new approaches and skills and, importantly, supports the networking of institutions that cooperate at the pan-European level.

The proposal takes into account the experience gained from other Community programs and draws on recommendations for evaluating their effectiveness. The impact of transnational and national education and training programs varies. This is confirmed by studies of the impact of transnational exchanges. Indeed, virtually all ERASMUS students say that their experience of sharing has been the most significant new experience of their lives. In this sense, training and advanced training programs are agents of systemic change and modernization in the EU.

Ключові слова: пріоритети освітньої політики; державна соціальна політика; інструменти; національна система освіти; транснаціональний обмін.

Keywords: education policy priorities; state social policy; tools; national education system; transnational exchange.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними. Прикладом ефективного інструменту Товариства з підтримки і розвитку співробітництва та експертних мереж є програма Jean Monnet Європейської комісії, мета якої – сприяння викладацькій діяльності, комплексним дослідженням в галузі європейської інтеграції і розвитку міжнародного співробітництва в цій сфері. 200 українських організацій спільно з понад 270 європейськими партнерами виграли грант Програми Європейського Союзу Еразмус+ на реалізацію 2766 мобільностей для обміну студентами та працівниками університетів [8]. Гранти міжнародної кредитної мобільності Еразмус+ надають можливість українським та європейським стипендіатам навчатися, проходити практики, викладати, підвищувати кваліфікації та стажуватися в європейських та українських університетах.

2766 рекомендованих до фінансування мобільностей включають 1142 грантів для студентів та 1624 – для працівників університетів. Зокрема, 839 українських студентів поїдуть на обмін до університетів Європи, а 303 студенти з ЄС – навчатиметься в українських університетах. Поряд з цим 931 працівник з університетів з України пройде стажування або викладання в партнерських інституціях з ЄС; а 693 європейські представники університетів – відвідають українські заклади з тією ж метою [9]. В результаті студентських обмінів всі отримані результати будуть Perezaxovanі українським університетом та внесені до додатку до диплому. В той же час, результати обмінів працівниками університетів будуть зараховані як відповідні підвищення кваліфікацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Наукові дослідження, пов'язані із з'ясуванням інструментів формування державної соціальної політики в освітньому аспекті в умовах європейської інтеграції присвячено багато провідних зарубіжних науковців, зокрема окремі фундаментальні засади державної соціальної політики в освітньому аспекті займалися такі вчені Р. Б. Гейєць, С. Злупко, А. Костенко, Е. Лібанова, О. Позняк, Е. Малиновська, Г. Щильська та інші. У працях А. Гайдуцького, І. Кукурудзи, К. Кравчука та інші.

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

У даній статті є визначення особливостей інструментів формування державної соціальної політики в освітньому аспекті.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Основні інструменти є специфічними для цілей Програми та включають такі напрямки.

1) Підтримка викладацької діяльності [1]:

- Центри досконалості в сфері досліджень і викладання з Європейської інтеграції. Обсяг фінансування на період трьох років не перевищує 60 000 євро для країн-членів ЄС і 30 000 євро для третіх країн. Грант становить не більше 75% загальної вартості проекту.

- Кафедри Jean Monnet. Обсяг фінансування на період трьох років становить 36 000 євро для країн-членів ЄС і 18 000 євро для третіх країн. Грант становить не більше 75% загальної вартості проекту.

- Модулі з європейської інтеграції. Обсяг фінансування на період трьох років становить 15 000 євро для країн-членів ЄС і 12 000 євро для третіх країн. Грант становить не більше 75% загальної вартості проекту.

2) Підтримка дослідницької діяльності [7]:

- Транснаціональні дослідницькі групи. Загальний обсяг фінансування на період двох років складає 120 000 євро. Грант становить не більше 75% загальної вартості проекту.

- Підтримка університетських мереж (дослідження, конференції асоціацій, сайти, публікації). Загальний обсяг фінансування на період двох років становить 24 000 євро для країн-членів ЄС і 12 000 євро для третіх країн. Грант становить не більше 75% загальної вартості проекту.

- Підтримка молодих дослідників для проведення досліджень за кордоном. Фіксована сума гранту – 1000 євро в місяць на період максимум шість місяців, а також 1000 євро для оплати проїзду. Кошти спрямовуються до приймаючого університету.

- Організація зустрічей, круглих столів та семінарів для молодих дослідників. Загальний обсяг фінансування проекту становить 59 000 євро. Сума гранту не може перевищувати 50% загальних витрат проекту.

Загальний бюджет в 2005 році склав 1 500 000 євро за напрямком підтримки викладацької діяльності і 3 600 000 євро в рамках підтримки досліджень.

Програма є ефективним засобом просування досліджень у сфері європейської інтеграції, формування впливового експертного співтовариства, зацікавленого в подальшому розвитку європейської інтеграції, опори проінтеграційних політичних сил і наднаціональних інститутів ЄС.

На основі аналізу досвіду всього попереднього періоду, результатів незалежних оцінок і рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності програм та забезпечення їх відповідності викликам нового етапу розвитку, аналіз яких представлений в попередніх розділах, розроблено Пропозицію Комісії про нове покоління програм Співтовариства щодо мобільності та співпраці в сфері освіти і професійної підготовки в рамках бюджетних коштів і політичних пріоритетів на 2015–2020 роки. З метою забезпечення більшої синергії між програмами Пропозиція передбачає інтеграцію програм COMETT, LINGUA, TEMPUS, LEONARDO DA VINCI, SOCRATES, COMENIUS і ERASMUS (European Community Action Scheme for the Mobility of University Students) [7].

Нова інтегрована програма відображає пріоритети освітньої політики ЄС і відповідає цілям Програми ЄС «Стратегія в галузі освіти та професійної підготовки – 2020». Програма включає:

- нову комплексну програму мобільності і співробітництва в освіті протягом життя для держав-членів ЄС, країн-членів Європейської економічної зони / Європейської асоціації вільної торгівлі (EEA / EFTA) та країн-кандидатів, що включає як вищу освіту, так і професійну підготовку інших рівнів ;

- нову програму TEMPUS PLUS для співпраці між країнами-членами та країнами, що межують з ЄС, а також тими країнами, які зараз беруть участь у програмі TEMPUS, присвяченій освіті й підвищенню кваліфікації;

- програму ERASMUS MUNDUS;

- заходи підтримки.

У пропозиції Комісії з бюджету на нову фінансову перспективу «Стратегія в галузі освіти та професійної підготовки – 2020» позначено, що відповідно до зростаючої важливості співробітництва в сфері освіти та підвищення кваліфікації і у відповідь на масовий попит, нове покоління внутрішніх і зовнішніх програм буде значно масштабнішим, ніж сучасне. Комплексна програма для навчання протягом життя буде істотно збільшена в частині децентралізованих акцій і спрямована на підтримку індивідуальної мобільності громадян і партнерства між організаціями. Її завдання включатимуть:

- участь не менше ніж 10% школярів і вчителів в програмі COMENIUS протягом 2015–2020 років;
- участь не менше 3 мільйонів студентів в програмі ERASMUS до 2020 року;
- не менше 150 000 слухачів програм підвищення кваліфікації в рік;

- не менше 50 000 дорослих, які навчаються і викладають за кордоном, в рік до 2020 року і участь не менш як однієї з п'яти організацій, що пропонують освітні послуги для дорослих, в загальноєвропейській кооперації до завершення програми. Комплексна програма буде розділена на чотири підпрограми за секторами: COMENIUS – для шкільної освіти; ERASMUS – для всіх форм навчання на університетському рівні; LEONARDO DA VINCI – для початкової і додаткової професійної освіти і підвищення кваліфікації; і GRUNDTVIG – для навчання дорослих. Для того щоб посилити синергію між освітою і підвищенням кваліфікації та забезпечити більшу відповідність політичним пріоритетам і потребам обміну найкращими практиками, поширення досвіду та взаємного навчання, до Комплексної програми буде входити міжсекторальна програма, присвячена розробці політики (включаючи збір і аналіз даних), навчання мовам, новим інформаційним і комунікаційним технологіям і поширенню досвіду. Це дозволить досягти більш стратегічного та скоординованого підходу, ніж у поточних програмах [5].

Комплексна програма також включатиме нову програму JEAN MONNET, присвячену проблематиці європейської інтеграції. Вона продовжить і розширить поточну програму JEAN MONNET, спрямовану на сприяння викладанню і дослідженням в університетах європейської інтеграції, а також підтримку найважливіших європейських організацій і асоціацій у сфері освіти і досліджень.

Нова програма TEMPUS PLUS спиратиметься на досвід TEMPUS, який до останнього часу був обмежений вищою освітою і сприяв системному розвитку і зміцненню співробітництва між державами-членами і партнерськими країнами. Проект TEMPUS PLUS повинен бути розширений на весь спектр освіти протягом життя – школи, професійну освіту та підвищення кваліфікації і навчання дорослих. Програма включатиме заходи, що підтримують системну модернізацію, фінансуватиме індивідуальну мобільність і підтримуватиме багатосторонні проекти. Програма повинна забезпечити підтримку мобільності не менше 100 000 чоловік до 2020 року [2].

Як підкреслювалося раніше, Нова інтегрована програма спрямована на сприяння реалізації Програми ЄС «Стратегія в галузі освіти та професійної підготовки – 2020» та відображає пріоритети і цілі розвитку в сфері освіти і професійної підготовки в Європі. Представлена нижче логіка Пропозиції Комісії про Нову програму Співтовариства щодо мобільності та співпраці в сфері освіти і професійної підготовки вибудована точно відповідно до цих пріоритетів.

Необхідність дії з боку Співтовариства обґрунтовує необхідність дії з боку Співтовариства. Пропозиція підкреслює, що глобалізація і нова економіка, керована знаннями, привели до швидких драматичних змін на європейському ринку праці. Як наголошується в Інтегрованих рекомендаціях для досягнення зростання і зайнятості, системи освіти і підвищення кваліфікації повинні забезпечувати економіки робочою силою, яка має кваліфікації, необхідні для того, щоб витримати зміни. Загальноєвропейські програми повинні внести в цей процес значний вклад як через надання громадянам можливостей за час навчання за кордоном оновити старі і отримати нові навички, так і через сприяння якості та адаптації до нових вимог систем освіти та підвищення кваліфікації в результаті процесу співпраці і обміну кращим досвідом [3].

У Пропозиції підкреслюється, що необхідна скоординована стратегія, за допомогою якої держави-члени навчалися б один у одного. Це не означає, що ЄС прийме на себе відповідальність за роботу національних систем освіти та підвищення кваліфікації, навпаки, вся відповідальність за організацію, зміст і фінансування освіти і підвищення кваліфікації залишатиметься на державах-членах. Однак діяльність, більш безпосереднім чином підтримувана ЄС, може як доповнювати діяльність держав-членів у сфері освіти та підвищення кваліфікації, так і досягати результатів, які можна дістати тільки через діяльність Товариства і на рівні Співтовариства. Активізація мобільності не тільки студентів, учнів, дорослих, вчителів, тренерів і викладачів, але також практик і ідей являє собою дуже важливу область, де власне діяльність держав-членів не допоможе забезпечити досягнення необхідного результату, а це критично для розвитку суспільства знання, якщо воно тягне за собою безпосередню передачу і досвід нових підходів і навичок і, що не менш важливо, підтримує мережеву взаємодію інститутів, які співпрацюють на загальноєвропейському рівні [4].

Важливість мобільності і партнерства в цьому контексті іноді недооцінюється. Транснаціональні зіставлення на рівні системи є високоефективним засобом підтримки та впровадження змін, про це яскраво свідчать результати дослідження PISA.

Згідно з Пропозицією Комісії, обміни і мобільність мають аналогічний ефект на індивідуальному рівні і на рівні локальних спільнот. Обміни, мобільність і транснаціональне партнерство змушують учасників зіткнутися з новим досвідом і подивитися на свою власну ситуацію в новому світлі. В цьому відношенні обмін і мобільність студентів дають відповідь на один із ключових викликів системам освіти та підвищення кваліфікації – як мотивувати наставників навчання до перегляду і розширенню їх професійної практики і до відповідності пропонованим до них зростаючим вимогам [6].

Пропозиція враховує досвід, накопичений у рамках інших програм Співтовариства, і спирається на рекомендації з оцінки їх ефективності. Вплив програм з освіти та підвищення кваліфікації на транснаціональному і національному рівні різниться. Це підтверджують дослідження впливу транснаціональних обмінів. Дійсно, практично всі студенти програми ERASMUS говорять про те, що їх досвід обміну був найбільш значним новим досвідом у всьому їх житті. У цьому сенсі програми навчання і підвищення кваліфікації є агентами системних змін і модернізації в ЄС.

У Пропозиції підкреслюється, що співпраця в сфері освіти та підвищення кваліфікації – не тільки внутрішня задача для ЄС. Зовнішній напрям, широко втілений у програмі TEMPUS та розширений через

програму ERASMUS MUNDUS, спрямований на вирішення ряду не менш важливих і актуальних завдань. Співпраця в освіті та підвищенні кваліфікації розглядається як потужний інструмент Співтовариства, слугує зміцненню відносин з третіми країнами та посиленню взаєморозуміння між країнами ЄС і країнами поза межами кордонів ЄС, зокрема, але не виключно, тими, хто утворює «Нове сусідство», оточуючи розширений ЄС. Однак, безумовно, політика щодо освіти й підвищення кваліфікації відіграє значну роль у розвитку співробітництва з країнами, що межують з ЄС. У Зверненні Комісії до Ради та Парламенту по Великій Європі підкреслюється, що ЄС несе зобов'язання забезпечувати постійну соціальну стабільність і економічну динаміку не тільки для своїх громадян і громадян держав – нових членів, але також і для теперішніх та майбутніх сусідів. ЄС також повинен діяти в напрямку підтримки регіонального та субрегіонального співробітництва та інтеграції, які є необхідною умовою для політичної стабільності, економічного розвитку і зменшення бідності та соціальної роз'єднаності в нашому спільному середовищі [5]. Поглиблення і розширення співпраці в сферах освіти і підвищення кваліфікації є ключовою частиною цього зобов'язання.

Як зазначено вище, мобільність являє собою істотний фактор системних змін через безпосереднє поширення досвіду. Підтвердженням визнання дедалі більшої важливості цього чинника стало прийняття у 2001 році Європейським парламентом і Радою рекомендацій щодо посилення мобільності всіх громадян, що мають відношення до освіти і підвищення кваліфікації. Нове покоління програми має стати одним з найбільш важливих інструментів для підвищення обсягу та якості міжнародної мобільності. З цією метою, а також з метою забезпечення мовного розмаїття, провідником і гарантом якого є ЄС, в Програмі передбачається реалізація плану дій з вивчення мов.

У Програмі також зберігається блок заходів з розвитку навичок у сфері інформаційних і комунікаційних технологій, підтримка розвитку викладання, пов'язаного з використанням інформаційних і комунікаційних технологій, яка до теперішнього часу здійснювалася через підпрограму MINERVA програми SOCRATES.

З огляду на те, що всередині ЄС суспільства стають дедалі різноманітнішими в культурному відношенні і більш взаємопов'язаними один з одним завдяки результатам глобалізації і розвитку інформаційних і комунікаційних технологій з одного боку, і вкладу загального європейського ринку і міграції з іншого, Комісія в Пропозиції ставить на чільне місце розвиток міжкультурного порозуміння та поваги, а також впровадження та посилення звичок до активної громадянськості, одночасно підкреслюючи необхідність заходів, спрямованих на задоволення потреб громадян ЄС щодо природи загальноєвропейської ідентичності [3].

У сфері вищої освіти в Пропозиції особлива увага приділяється проблемам інтернаціоналізації і конкуренції. У зв'язку з цим Комісія підкреслює, що університетський світ швидко змінюється під загальним тиском нових вимог суспільства знань у теперішніх та майбутніх державах-членах, зростаючому світовому дослідницькому співтоваристві і повсюдно зростаючих національних завдань для вищої освіти. Ці завдання в цілому не забезпечуються пропорційним збільшенням ресурсів на викладання і дослідження і, таким чином, призводять до змін в організації і балансі між різними видами діяльності всередині університетів. У той же час, держави-члени висловлюють все більшу стурбованість тим, як поліпшити якість освітніх програм і програм професійної підготовки, їх відповідність сучасним потребам викладання і дослідницької діяльності у вищій освіті, а також їх ефективність і керованість. Системи і інститути вищої освіти виявляються все менше і менше захищеними національними кордонами і все більш відкритими зовнішній конкуренції і тиску.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Створення гармонійного, сумісного і привабливого загальноєвропейського простору вищої освіти відповідно до цілей Болонської декларації 1999 року представляє собою основу структурного впливу, що відповідає цим викликам і залучає все більшу участь Товариства в останні роки. Цілі Болонської декларації дещо відображають завдання програм Союзу в сфері вищої освіти, включаючи докторантуру (аспірантуру), так що більш тісна співпраця природна і необхідна. Це очевидно в таких галузях, як забезпечення якості, Європейська система трансферу кредитів (ECTS), підтримка мобільності і європейський вимір в освіті.

Таким чином, в Пропозиції Комісії Болонський процес, як і раніше, представляється як самостійний процес, хоча і пов'язаний із завданнями Союзу, відповідає їм. Постулювавши на необхідності тісної співпраці, Пропозиція, по суті, проводить відмінність між процесами, що розвиваються в ЄС і більш широко, в рамках загальноєвропейського простору вищої освіти.

Нова програма Товариства повинна сприяти подальшому розвитку структурованої співпраці європейських університетів і університетів третіх країн, підвищенню привабливості та якості вищої освіти ЄС, оскільки за останній час все більше зростає визнання важливості вищої освіти як вектора інтернаціоналізації і економічного зростання та розвитку, що досягається за допомогою неї, і університети виявилися в умовах жорсткої конкуренції за кращі таланти, особливо в науці, і ця конкуренція не обмежена ЄС, а йде по всьому світу. Програми TEMPUS та ERASMUS MUNDUS спрямовані на вирішення завдання розвитку структурованої співпраці [8]. Хоча програма TEMPUS головним чином орієнтована на допомогу країнам-партнерам, вона дає державам-членам доступ до найкращих досягнень інститутів освіти країн-партнерів і створює міцні взаємовигідні партнерства.

Список використаних джерел.

1. Bettinger, E. The Effect of Charter Schools on Charter Students and Public Schools / E. Bettinger // Economics of Education Review. - №24 (2). - 2005. – pp.133–147.

2. Bifulco, R., Ladd, H. F.. The Impact of Charter Schools on Student Achievement: Evidence from North Carolina / R. Bifulco, H. F. Ladd // Journal of Education Finance and Policy. - 1(1). - 2006. – pp. 778–820.
3. Building Schools for the Future [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Building_Schools_for_the_Future
4. Building Schools for the Future factsheet [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://web.archive.org/web/20080924172144/http://www.number10.gov.uk/Page5801>
5. Education [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.partnershipsuk.org.uk/PUKEducation.aspx> – Назва з екрану.
6. Education - United Nations Sustainable Development [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/education/> – Назва з екрану.
7. Edwards Jr, D. B., Hartley, H. Theory versus Reality in Charter Schools in Colombia / D. Brent Edwards Jr, H. Hartley. – 2015. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ncspe.tc.columbia.edu/workingpapers/OP225.pdf>.
8. Innovative Strategies for Accelerated Human Resource Development in South Asia: Public–Private Partnerships for Education and Training—Special Focus on Bangladesh, Nepal, and Sri Lanka / Asian Development Bank. – 2017. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/385661/ppp-education-sa.pdf>.
9. State Subsidies for Independent Schools [Електронний ресурс]– Режим доступу: <https://www.isasa.org/state-subsidies-for-independent-schools/#>

References.

1. Bettinger, E. (2005), “The Effect of Charter Schools on Charter Students and Public Schools”, Economics of Education Review, vol. 24 (2), pp.133–147.
2. Bifulco, R. and Ladd, H. F. (2006), “The Impact of Charter Schools on Student Achievement: Evidence from North Carolina”, Journal of Education Finance and Policy, vol. 1(1), pp. 778–820.
3. wikipedia (2019), “Building Schools for the Future”, available at: https://en.wikipedia.org/wiki/Building_Schools_for_the_Future (Accessed 16 Dec 2019).
4. web.archive.org (2019), “Building Schools for the Future factsheet”, available at: <http://web.archive.org/web/20080924172144/http://www.number10.gov.uk/Page5801> (Accessed 27 Dec 2019).
5. Partnerships UK (2019), “Education”, available at: <https://www.partnershipsuk.org.uk/PUK-Education.aspx> (Accessed 15 Dec 2019).
6. UN (2019), “Education - United Nations Sustainable Development”, available at: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/education/> (Accessed 05 Dec 2019).
7. Edwards Jr, D. B. and Hartley, H. (2015), “Theory versus Reality in Charter Schools in Colombia”, available at: <https://ncspe.tc.columbia.edu/working-papers/OP225.pdf> (Accessed 29 Dec 2019).
8. Asian Development Bank (2017), “Innovative Strategies for Accelerated Human Resource Development in South Asia: Public–Private Partnerships for Education and Training—Special Focus on Bangladesh, Nepal, and Sri Lanka”, available at: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/385661/ppp-education-sa.pdf> (Accessed 19 Dec 2019).
9. ISASA (2019), “State Subsidies for Independent Schools”, available at: <https://www.isasa.org/state-subsidies-for-independent-schools/#> (Accessed 15 Dec 2019).

Стаття надійшла до редакції 09.01.2020 р.